

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

17. Quam conveniens, imo post lapsum necessarius fuerit iste divinae providentiae modus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPUT XVII.

Quam conveniens, imò post lapsum necessarius fuerit iste divinae providentiae modus.

EX his itaque fructibus tam multiplicibus & magnis & necessarijs, quos reprobi praedestinati famulando afferunt, sufficientissime liquet, nemini debere mirum videri, si Deus tantum reproborum hominum numerum creet, nutriat, conservet, & regat, quamvis neminem eorum salvum facere vel ab originali perditione liberate constituerit. Ad aliud enim servit, ad quod idonei sunt, & valde hoc rerum statu necessarii. Nempe ut in ipsis divinae vindictae qua peccatum plesti meruit, severitas ac iustitia, & in electos misericordiae magnitudo monstraretur. Nam qui istud exoticum praedestinationis & liberationis genus commenti sunt, quo Deus omnibus paratus & expositus introducit gratias suas in omnes indifferenter effundere, ut qui voluerit seipsum liberet, dum omnibus viscera electionis videntur velle patefacere, totam illam tam decantatam in Scripturis & Augustino dilectionem, qua praedestinos filios suos complectitur Deus, profus evacuavit. Nam & gratias illas congruas sine quibus vix audent, esse multum velint, libero arbitrio sufficiente tantum gratia munito, consensum voluntatis ascribere, ex peculiari Dei in eos quibus dantur electione proficisci negant, sed ex nescio quibus regulis providentiae, rerum etiam corporalium & brutarum, quarum ne statutus ordo violenter, creaturae rationalis perditio negligenda est. Ita dilectionem Dei augere fatagendo, minuunt, ad omnes extendendo, contrahunt, & imperite amplificando, suffocant. Et quae tandem gratiarum actio quam tantopere commendat electis Augustinus, debetur ab eis Deo, si nullum eis beneficium praeter ceteris excellentius, ipsorum intuitu ac dilectione donatum est? Regulis enim providentiae, quibus anseres & muscae, vinum & oleum gubernantur, non peculiari sui dilectioni debent, siquid forte fortuna in ipsorum caput ex manibus Dei lapsum fuerit, inter spargendum quaquaeversum adjuvantia. Sed absit, ut illud divinae severitatis & bonitatis aeternum altumque consilium, illa sapientissima & beneficentissima voluntas in rationalis creaturae salute procuranda, rerum naturalium regulis astringatur, atque inde gratiarum divinarum distributio pendeat, cum Augustinus dicat: Dei gratia non solum omnia sidera & omnes caelos, verum etiam omnes Angelos supergreditur. Sed istud per digressionem dictum sit.

Vide Less. 1.4
de praest. 4
reprob. sect. 4
no. 45. &
sect. 5. n. 57.
& 52. & 57.

Et. 2. ad
Bonif. c. 6.
Vide et lib.
de anno pers.
no. 12.

Vnum superest, quod adversus istam Dei providentiam opponi potest. Quid enim, inquit, opus est, ut Deus ad ista praedestinatiis conmoda procuranda reproborum opera cum

A tanto eorum dispendio utatur, cum illa documenta quae protulimus per lympidissimam sapientiae lucem cordibus eorum sine creaturarum rationalium perditione posset infundere? Respondeo, altius esse istud consilium Dei, quam ut ab homine forsitan investigari possit. Quamquam non importune responderi possit, id quod Augustinus Pelagio repositum, cum simili misericordiae motus quaereret, cur Deus non potius ipsam superbiam sanaret, cum omnia sanare possit, quam ut ad eam comprimendam tot hominum peccatis uteretur: Hoc utique, replicabat Augustinus, agit, ut sanet omnia, sed agit iudicio suo nec ordinem sanandi accipit ab agro. Ita plane Deus omnia suos electos docere potest, cum sint omnes docibiles Dei, & omnes itidem aliter exercere potest, sed agit iudicio suo, nec ordinem docendi & exercendi accipit à discipulo, sed magistro. Ipse iudicat in hoc lapsorum hominum statu nihil esse convenientius, quam & sensibilibus exemplis eorum sensus adhuc carnales ferientibus, & luce simul divinitus affusa, mentis adjuvetur tarditas & pedetentim ruditas expellatur. Hoc enim in rebus etiam secularibus experimur, nullas aptius doctrinas, tenaciusque memoriae commendari, quam quas proprii vel alieni commodi vel incommodi experientia comprobaverit; nulla beneficia gratius coli, quam ea quibus cum alij careant, ingentibus eos calamitatibus implicari cernimus. Quae quidem tarditas mentis rationalis non est natura instituti hominis, sed poena damnati: ex qua factum est, ut non solum per sensibilia doceri debeat, quod ei semper naturale fuit, sed quod sensibilia signa non sufficiant, nisi experientia insinuat veritatis, observata praemium, contempta poena, seu propria seu aliena suffragetur. Qua de re Augustinus adversus Iulianum: Cur tanta mentis obusio, ut etiam plagis erudiatur tarditas eius? Quis Iulianae gravis ex corde? Nunquid si nemo peccasset; si natura humana in qua condita est bonitate mansisset, etiam in paradiso ad ista homo miseris, ut alia taceam nasceretur? Et in alio loco: Cum qua enim vanitate nasci, non solum veridica scriptura qua plangitur, verum etiam laboriosa & arduosa cura qua eruditur, ostendit. Haec igitur humani generis miseria postulabat, ut illi quos reparandos in aeternam vitam Dei gratia suscepisset, ex aliorum comparatione, quos in perditione relictos esse cernerent, multifariam multisque modis quos deduximus, docerentur, atque ita alterius videndo supplicium, quid sibi collatum esset ac liberatori suo deberetur, addiscerent. Cardinem istum divinae providentiae perfpicaciter vidit, & in huius rei quam

Lib. de nat.
& grat. c. 27

Lib. 1. opob.
imp. f. 62.

bid. f. 4.

rei quam tractamus declarationem luculentissime divinissimeque Augustinus exposuit. Cū enim quidam olim, quemadmodum etiam nunc, nescio qua misericordiae perversitate, moleste ferre viderentur, quod Deus crearet eos quos malos futuros mansurosque esse præciebat, respondet primum, non esse tales inutiles Deo, quia novit eos aliorum qui similiter lapsi sunt corrigendorum usus adhibere: *Habent enim, inquit, & ipsi locum suum quem in rebus impleant pro utilitate Sanctorum. Quis autem sobria consideratione dicat, melius non crearet quem præciebat ex alterius iniquitate posse corrigi, quam crearet etiam quem præciebat pro sua iniquitate debere damnari? Hoc est enim dicere, melius non esset, qui alterius malo bene utendo misericorditer coronaretur, quam esset etiam malus qui pro suo merito iuste puniretur.* Et quia statim occurrere poterat, id quod hoc loco nobis objectum est, videlicet creaturam illam peccatricem quam Deus liberare statuisset, sine alterius supplicij cōparatione posse corrigi, & proinde non opus esse, ut alia quæ peccatura & puniendi prævisafacta est, crearetur, aut iniquitatibus iniquitates cumulatura servaretur, respondet, homines qui ex perditione liberandi sunt, jam esse tales, ut aliter nisi alieno conspecto supplicio corrigi nequant: *Ita si excellentior est creatura illa rationalis, quæ sine ullius pena cōparatione, sine ulla superbia Deo subditur, hoc est, beati Angeli, aliqua vero in hominibus ita creata est, ut in se Dei beneficium non possit agnoscere, nisi alterius videndo supplicium, ut non alium sapiat sed timeat, id est non de se præsidat, sed confidat in Deum qui recte intelligens dicat talis esse ista, qualis illa (in Angelis) nec videat se nihil aliud dicere quam non esset ista, sed sola esset illa? Itaque cum Apostoli verba protulisset, quod Deus in talibus malis hominibus vult ostendere iram ac demonstrare potentiam suam, eosque patienter sustinere, ut ostendat divitias gloriæ suæ, seu bonitatem in vasa misericordiae, tandem subnectendo concludit: Nihil itaque impertinet dicitur, non essent quibus Deus tantam beneficentiam misericordiae suæ tribueret, si aliter esse non possent nisi essent & hi, in quibus vindicta iustitiam demonstraret. Cur enim non utriusque potius essent, quando in utrisque & bonitas Dei & æquitas prædicatur? Nimirum quia & reprobi, quam vis à se ipsis habeant voluntantē malam, à Dei tamen bonitate & æquitate habent & naturam bonam & iustam penam; sibi debitum locum, alijs exercitationis adminiculum, & timoris exemplum.*

Cū verò objiceretur iterum ab adversariis, quod Deus etiam istorum voluntatem posset convertere in bonum, non respondet, ut nunc responderi solet, eum dare sufficientem conversionis gratiam, vel eos convertere quantum in se est, verum eum hoc posse, sed nolle; & hoc ipsum nolendo Deum providentissime sese gerere, quia hæc ipsa severitas alijs in bonum cedit: *Puto, inquit, paulo ante satis nos ostendisse non parvi boni esse rationalem creaturam etiam istam quæ malorum cōparatione caver malum. Quod genus bonæ creaturæ utriusque non esset, si quantum*

A *malas voluntates in bonum Deus converterisset & nullis iniquitati penam debitam infligeret, ac sic non esset nisi solum illud genus, quod nulla vel peccati vel supplicij malorum cōparatione proficeret. Ita velut auctore numero sitate excellentioris generis, ipsorum generum bonorum numerus minueretur.*

Hic ergo tandem occurrebat objectio capitalis, esse igitur creaturas aliquas rationales, quæ alterius malo indigeant, ut corrigantur: Ergo, inquiebant, est aliquid in operibus Dei quod alterius malo indigeat, quo proficiat ad bonum? Quæ objectio eodem prorsus fundamento nititur quod supra diximus; quod Deus posset eis veritatem solâ sapientiæ infusione persuadere, sine alienæ perditionis exemplo. Sed vide, quanta vi spiritus eam & orationis infringat, & illum divinæ gubernationis ordinem in creaturæ lapsæ natura fundatam esse declarat: *Itane absurdum est & execrati sunt homines, nescio*

B *quo studio contentions, ut non audiant, quibusdam punitis quam plurimi corrigantur? Quis enim paganus, quis Iudæus, quis Hæreticus non hoc in domo sua quotidie probet? Verum cum veniat ad disputationem inquisitionemque veritatis, nolunt advertere sensus suos homines ex quo opere divine providentiæ in eos veniat imponendæ commotio disciplina: ut si non corrigantur, qui puniuntur, eorum tamen exemplo ceteri metuant, valeantque ad eorum salutem iustas penam aliorum. Numquid enim malitia eorum vel nequitia Deus auctor est, de quorum iusta pena consulit, quibus hoc modo consulendum esse constituit? Non utique: sed cum eos propriis vitis malos futuros esse præciseret, non eos tamen creare destitit, utilitatis estimans eorum quos in hoc genere ita creavit, ut AD BONVM PROFICERE NISI MALORVM COOPERATIONE NON POSSENT. Si enim non essent, nulli rei usque prodesse, parumne boni est actum ut sint, qui certe illi generi utiles sunt: quod genus quisquis non vult ut sit, nihil aliud agit, nisi ut ipse in eo non sit? Ecce quoties repetit Augustinus esse aliquas creaturas, quæ in se Dei beneficium NON POSSINT agnoscere, nisi alterius videndo supplicium: quæ aliter esse non possint corrigendæ, nisi essent & hi in quibus iustitiam demonstraret; quæ denique ad bonum proficere nisi malorum cooperatione non possent. Nempe quia tanta eorum est ruditas, tarditas, & in carnalis sensus depressio post peccatū, ex quo erigi debent, & proficere in bonum, ut nisi naturali rerum ordini vim perpetuam velit inferre Deus, non possint à miseria sua, nisi alienæ calamitatis consideratione & cōparatione revocari. Quæ sanæ ratio est, cur totius Augustinus istius cōparationis utilitatem prædicet, inculcetque necessitatem. Nam inde est quod explicans istam cōparationis necessitatem, ex peccato pullulasse, & in creaturæ lapsæ reparationem pulcherrimè adhiberi, in libris de Civitate Dei dicit: Nunc*

C *verò omnis quidem humana natura per peccatum primi hominis in vanitatem de veritate collapsa est &c. sed non vane Deus constituit omnes filios hominum. Quia & quos à vanitate liberat per mediatorum testimonium, & quos liberandos non esse præcivit ad utilitatem liberandorum & cōparationem duarum inter se & contra-*

lib. 11. de Genes. ad Iur. c. 7.

Ibid. c. 8.

lib. 11. de Genes. ad Iur. c. 8.

Ibid. c. 9.

Ibid. c. 10.

Ibid. c. 11.

Ibid.

lib. 17. de Civit. c. 12.

contra-

contrario civitatum, non utique vane in totius rationis credita pulcherrima atque inestimabilis ordinatione constituit. Hinc est quod in quaestione 2. ad Simplicianum dicit: Intuere omnia opera altissimi, duo contra duo, unum contra unum, utique ut ex deteriorum comparatione emineant proficiantque altiora, quae tamen per gratiam meliora sunt. Hinc est, quod in Psalmos dicit: Mirum est & verum quanto studio bonae spei parvuli accendantur ad recte vivendam comparatione peccantium. Quo mysterio agitur ut etiam haereticos esse permittantur: non quia ipsi haeretici hoc volunt, sed quia hoc de peccatu eorum divina operatur providentia, quae lucem & facit & ordinat, tenebras autem tantum ordinat, ut sit eorum comparatione lux gratia, sicut haereticorum comparatione iucundior est inventio veritatis. Ea quippe

A comparatione probati manifesti fiant inter homines qui Deo noti sunt. Hinc est denique, quod illius providentiae non tantum utilitatem, sed & necessitatem, non solum iam ante uberissime declaravit, sed etiam in superioribus saepe tetigit, dum nonnunquam dicit, bonos dum adhuc infirmi sunt, opus habere malorum permixtione, ut eorum comparatione magna illis exhortatio fiat: aliquando eos qui liberantur sic oportuisse liberari, ut ex pluribus non liberatis ostenderetur &c. aliquando, quod non apparet miserios gratia redimentis, quod lateat beneficium, & similia quibus ostenditur, istum divinae providentiae modum esse naturae corruptae liberandorum prorsus consentaneum.

CAPVT XVIII.

Ostenditur injustitia querimoniae contra istam sancti Augustini doctrinam.

EX quo jam evanescit illa multorum, divina iudicia non penetrantium, querimonia, qua Dei severitatem erga reprobos moleste ferunt. Non enim adversantur, quantum suam iniquitate in damnatione constituti sunt, quantum Dei aequitate denegato ipsi gratuita liberationis beneficio, in damnatione relinquantur, quantum & quam multiplicia per eos praestetur liberandis documenta ac beneficia. Cur enim non mirantur Angelis peccantibus non pepercisse Deum, sed statim à commisso peccato rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidisse cruciandos? Cur non mirantur Deum parvulos non solum non liberasse, sed abrupto spatio clausoque stadio liberationis, continuo ad inferorum poenas ex hac vita rapuisse? Cur non mirantur daemones etiam damnationis poenam undique circumferentes, ad electorum documentum, & exercitationem & ad majus reproborum supplicium adhiberi? Cum ergo de istis & similibus divinae severitatis exemplis neque mirandum, neque conquerendum esse fateantur, desinant mirari & conqueri ad versus Deum aut Augustinum, quod frequenter dicat, Deum nolle eos ex perditione liberare, nolle eis subvenire, nolle eos salvos fieri, & hominibus volentibus & festinantibus nolle eis baptismum dari, & similia, quibus voluntas Dei deliberata & fixa & immutabilis significatur, non liberandi eos illo postremo perfectae liberationis beneficio, quotquot non sic liberandos esse iudicavit. Desinant igitur consequenter mirari & conqueri, quod cum eos confestim Deus ad supplicium, sine nota iniquitatis rapere potuerit, ac tandem rapere destinaverit, sinat illos tamen sine liberationis gratia diutius in hac vita in cupiditatibus varijs peccatisque volutari, & merita suppliciorum, supplicij meritorum cumulare. Nam & hoc ipso, quod ab ineunte aetate usque

A ad decrepitam senectutem, reprobos nonnullos Deus in desideria cordis sui tradit, ut fidei & gratiae prorsus expertes, faciant ea quae non conveniunt, quisquis pie prudenterque de rebus istis cogitat, iustissimam originalis iniquitatis poenam esse videt. Nam sicut ex illa totum humanum genus confestim in poenam damnationis precipitari merebatur, ita etiam meretur, ut qui diutius ex eis viverent, per errores, amores, doloresque diversos tandem ad illud extremum cum desertoribus Angelis, vitiatoribus & possessoribus & confortibus suis, sine fine supplicium raperetur. Verissimum est quippe illud sanctissimi & profundissimi Doctoris pronuntiatum: Ad iram Dei pertinet iustam, quicquid caeca & indomita concupiscentia faciunt libenter, & mali quae quid manifestis operisque poenis patiuntur inveni. Sicut igitur nemo iuste conqueri potest, quod invidiosus ante adventum Christi in profundissima idololatriae caecitate permiserit impiae desertionis originalis, per innumera peccata, poenas luere, & aeterna magis magisque exaggerare supplicia, dum in hac vita interim ordinem saeculi praesentis exornant; ita nemo iuste murmura-verit adversus Deum, quod etiam post adventum Domini, reprobos in medio populi sui, quem caelesti praedestinavit Civitati, oberrare, & peccata peccatis cumulare permittat, quibus beneficium liberationis à massa perditionis impendere non decreverit: sed potius magnopere gratuletur Deo, quod ex tam impia & inutili hominum perditissimorum societate, tam admirabilem saeculi praesentis ornatum, tam magna multaque filiis suis praedestinatis documenta tradat, tam utile comparationis speculum ob oculos ponat, tam necessariam virtutum quarumlibet exercitationem exhibeat, tam multifaria corporis & spiritus adiutoria largiatur.

Vide haec & similia suo supra declarata ex Aug.

Enchir. s. 27.

Epilogus